

M Ø T E

i EØS-utvalget

tirsdag den 4. november 2003 kl. 11

Møtet ble ledet av utenrikskomiteens leder, *Thorbjørn Jagland*

Til stede var: Thorbjørn Jagland, Inge Lønning, Åslaug Haga, Kristin Halvorsen, Jon Lilletun, Oddvard Nilsen, Lars Rise, Christopher Stensaker, Gunhild Øyangen, Reidar Sandal, Lodve Solholm og Heikki Holmås.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Jan Petersen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Utenriksråd Bjarne Lindstrøm, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Oda Sletnes, Utenriksdepartementet, avdelingsdirektør Siri Sletner, Utenriksdepartementet og underdirektør Else Underdal, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Christian Syse.

D a g s o r d e n :

1. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 7. november 2003. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 28. oktober d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
2. Eventuelt.

Lederen: Først er det utenriksministerens innlegg.

Utenriksministeren Jan Petersen: Jeg vil gjerne si litt først om det halvårslige møtet i EØS-rådet som ble holdt i Luxembourg 14. oktober. Både EU- og EFTA-siden la i sine innlegg vekt på at EØS-samarbeidet hadde fungert godt siden forrige rådsmøte. Det ble konstatert at det for tiden er få utestående, vanskelige saker, og at etterslepet i

gjennomføringen av EØS-regelverk nå nærmest er eliminert. Jeg merket meg spesielt at kommisjonen inviterte EFTA-siden til nærmere kontakt om videreutviklingen av EUs nye nabolandsinitiativ. Dette vil kunne innebære at deler av EUs politikk innenfor bl.a. det indre marked og på justissiden kan utvides til å omfatte enkelte av EUs nye naboland etter utvidelsen. Vi ser nå nærmere på hva dette kan medføre for Norge.

Det var også en utveksling av synspunkter på aktuelle internasjonale spørsmål som Midtøsten, Irak og Balkan innenfor rammen av den såkalte politiske dialog.

Så litt om EØS-utvidelsen. EØS-utvidelsesavtalen ble godkjent i EUs råd 13. oktober og undertegnet av 14 EU-land og de ti nye partene i EØS samme dag. Det var som kjent lagt opp til undertegning av det italienske formannskapet og EFTA/EØS-landene i forbindelse med EØS-rådsmøtet 14. oktober.

Avtalen ble ikke undertegnet som planlagt verken av Liechtenstein, Island, Norge eller EU-formannskapet fordi Liechtenstein ikke kunne akseptere Tsjekkias og Slovakias svar på en erklæring om landets status som selvstendig og nøytral stat under 1. og 2. verdenskrig. Dette har ingenting med selve EØS-avtalen å gjøre, men gjelder uavklarte anerkjennelsesspørsmål og tilknyttede erstatningskrav for beslaglagt eiendom etter den 2. verdenskrig. Dette medfører at den interne ratifikasjonsprosessen i medlemslandene ikke kan påbegynnes.

Selv om verken Norge eller Island har tatt stilling til de uløste spørsmål som ligger bak saken, har vi arbeidet aktivt mot våre to EFTA-partnere og EU-siden for å sikre at den utvidede EØS-avtalen kan tre i kraft 1. mai neste år.

Sammen med Islands utenriksminister hadde jeg et konstruktivt møte med min tsjekkiske og slovakiske kollega i Praha sist søndag som avklarte handlingsrommet i denne saken. Jeg har orientert Liechtensteins utenriksminister om innholdet av disse samtalene. På dette grunnlag tar Norge og Island sikte på å undertegne EØS-avtalen denne uken, og håper at Liechtenstein er rede til samtidig å undertegne avtalen.

Selv om det ikke er en absolutt tidsfrist i denne saken, er det svært viktig at undertegningen ikke trekker ytterligere ut slik at også ratifikasjonsprosessene forsinkes. Den utvidede EØS-avtalen kan ikke tre i kraft før alle har undertegnet og avtalen er godkjent i alle de 28 EØS-landenes nasjonalforsamlinger.

Så litt om den såkalte ørretsaken. I EØS-utvalget 13. september orienterte jeg om at kommisjonen i desember i fjor underrettet norske myndigheter om at det på finsk initiativ ville bli iverksatt undersøkelser i sak om dumping mot eksportører av norsk og færøysk regnbueørret.

Kommisjonen mener at norske bedrifter har solgt ørret til EU-markedet til en pris som er lavere enn produksjonsprisen, og at importen fra Norge har påført EU-produsenter av ørret skade.

Kommisjonen har på bakgrunn av det materialet den har fremlagt, fått støtte fra medlemslandene til å innføre en seks måneders midlertidig antidumpingavgift på 21,4 pst. for norsk regnbueørret fra 19. september i år. I løpet av disse seks månedene skal behandlingen av dumpingsaken være avsluttet i kommisjonen og rådet. I verste fall kan behandlingen ende med at EU pålegger en særskilt avgift på import av norsk regnbueørret for en periode på fem år.

Det er fortsatt en viss usikkerhet om statistikkgrunnlaget i denne saken, og dialogen mellom kommisjonen og Norge fortsetter. Regjeringen og næringen arbeider med sikte på å unngå at avgiften blir vedtatt som varig tiltak.

Så avslutningsvis noen få ord om EUs forfatningstraktat. Konventets forslag til ny forfatningstraktat innebærer samling, forenkling og klargjøring av EUs eksisterende traktater. EU-samarbeidet styrkes, samtidig som det tilstrebes større åpenhet, mer demokratiske beslutninger og effektivisering av deltakelse og stemmegivning i EUs organer i lys av at EU nå utvides fra 15 til 25 medlemsland fra 1. mai neste år. Europaparlamentet får større innflytelse i beslutningsprosessen, og nasjonale parlamenter er tiltenkt en viktig rolle ved å følge opp nærhetsprinsippet i EUs beslutninger. Dagens arbeidsdeling i tre søyler bortfaller. EU vil derfor i fremtiden kunne ta initiativ som favner på tvers av inndelingen i søyler, og som f.eks. både berører det indre marked og samarbeidsområder som ikke dekkes av EØS-avtalen.

Arbeidet med reformene i EUs traktatgrunnlag følges nøye fra norsk side, ikke minst for å vurdere eventuelle konsekvenser for EØS-samarbeidet.

Traktatutkastet innebærer en utvidelse og fordypning av EUs samarbeid utenfor våre formelle samarbeidsordninger med EU. Forslaget til nye traktatbestemmelser for det indre marked tilsvarer imidlertid i det alt vesentlige de nåværende bestemmelser.

De umiddelbare følger av en ny forfatningstraktat for det indre marked, og dermed for EØS-avtalen, vurderes foreløpig til å være begrensede. Vi har foreløpig ikke identifisert forslag som vil forhindre videreføring av dagens EØS-samarbeid, men følger arbeidet med en ny forfatningstraktat nøye og vil komme tilbake med en nærmere vurdering ved avslutningen av forhandlingene i EU.

Lederen: Ber noen om ordet?

Lars Rise (KrF): Jeg vil bare stille et spørsmål når det gjelder Liechtenstein. Jeg vet ikke om utenriksministeren kunne si noe nærmere om håpet om at Liechtenstein skal undertegne denne uken, og hva det står på. Går det f.eks. på at man skal få en erklæring om at Tsjekkia ikke må bruke eventuelle uttalelser eller innrømmelser i en pågående rettslig prosess om disse eiendommene? Hva er det som gjør at man har håp om at Liechtenstein skal undertegne denne uken?

Utenriksminister Jan Petersen: Det er at vi har kommet til veis ende i forsøket på å finne noen løsninger på dette problemet, som ikke har noe med EØS-avtalen å gjøre, men som utløser enorme følelser på begge sider. Min vurdering og også den islandske utenriksministers vurdering etter å ha snakket med tsjekkerne og slovakene i helgen, er at det ikke er mulig i denne sammenheng å bygge bro over de oppfatningene som er. Dette griper så dypt og så langt tilbake og det er så mye følelser i det at ethvert forsøk på å få løst substansen i denne sammenheng tror jeg vil skyve hele EØS-utvidelsen langt ut i det blå. Det er altså også irrelevant for EØS-avtalen. Dermed må vi nå bare si at vi har gjort et forsøk på å få brakt dem sammen, men det er ikke mulig å finne et felles grunnlag. Og da står man overfor valget: Hva gjør man da? Siden dette er irrelevant for EØS-avtalen, vil jeg håpe og tro at den realiteten vil være overbyggende.

Som dere sikkert har lagt merke til, har det vært sagt relativt lite om dette i pressen. Jeg har holdt meg unna pressen i denne sammenheng, og det tror jeg faktisk er noe av forutsetningen for å få løst dette. For tatt i betraktning at noen må bakke ned, er det lettere å bakke ned hvis det ikke er stor offentlighet om saken. Det er derfor vi ikke har vært veldig innstilt på å høyne innsatsen på denne måten.

Åslaug Haga (Sp): Bare for å følge opp det: I pressen i dag står det vel snarere at man på norsk side planlegger at Norge og Island undertegner uten Liechtenstein. Jeg lurer på om det er en realitet, og hvilke konsekvenser det eventuelt vil få.

Utenriksminister Jan Petersen: Nå står det jo mye i pressen. Hva som til syvende og sist skjer, får vi nå se på.

Det er ikke noe problem for oss – vi kan godt undertegne. Vår vurdering var at vi ikke ønsket å gjøre det på EØS-rådsmøtet 14. oktober fordi vi gjerne ville gjennom en prosess hvor vi så om det var mulig å finne en løsning på dette uten at man kom til det stadiet hvor man stod mot hverandre. Men vår vurdering nå er at det ikke er mulig å gjøre det. Da kan Norge og Island for så vidt godt undertegne, men det bringer oss ikke nærmere ratifikasjon, fordi alle 28 land må inn. Det betyr også Liechtenstein. Men om vi gjør det nå, er det en klar markering av at nå er det slutt på den muligheten at man kan finne noen mellomløsninger her. Derfor kan dette også være et alternativ. Men vi må være klar over at det ikke er nok; alle 28 må med, slik som avtalen nå selvfølgelig er. Jeg vil ikke på noen måte ekskludere at dette kommer til å skje. Men jeg tror ikke man kan regne det som annet enn spekulasjon, og vi legger det press på Liechtenstein og sier at nå er sannhetens øyeblikk kommet, så nå bør dere være med oss i å undertegne i løpet av uken.

Lars Rise (KrF): Er problemet da at det er intern uenighet i Liechtenstein? I går kveld var det en talsmann for Liechtenstein som sa at de ville undertegne, mens i dag, forstod jeg at utenriksministeren sa, var det ikke så sikkert likevel. Er det en dragkamp internt i regjeringen der, eller i familien?

Utenriksminister Jan Petersen: Det tør jeg ikke si så mye om rett og slett, og det er vel ikke noen grunn til å spekulere i det. Jeg tror nok at Liechtenstein på et eller annet tidspunkt vil undertegne, ellers er dette meget problematisk. Jeg tror kanskje at vedkommende pressetalskvinne var litt tidlig ute med den realiteten. Det passet ikke løpet deres, og jeg tror ikke man skal legge noe særlig inn i det. Problemet er selvfølgelig at dette til syvende og sist er et spørsmål hvor fyrsten har relativt mye å si. Vi får bare håpe at vi greier å få det på plass.

Dette går enormt langt tilbake. Det begynte under tredveårskrigen, da familien Liechtenstein tok over. De som har vært i Praha, vil ha sett at det på torvet er 27 kryss for hver av dem av den tsjekkiske adel som ble henrettet, og hvis eiendommer ble beslaglagt av familien Liechtenstein. Så det at vi skulle rydde opp i dette i løpet av noen uker, skjønner man at det ikke umiddelbart er klart at ville gå.

Dette bare forteller hvor mye følelser som er ute her. Det har ikke med dagens realiteter å gjøre, men det ligger følelser i det på begge sider som jeg tror vi har litt vanskelig for å forstå.

Lederen: Er det flere som ønsker ordet til utenriksministerens innlegg? – Det er det ikke.

S a k n r . 1

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 7. november 2003.

Lederen: Der har Gunhild Øyangen meldt seg.

Gunhild Øyangen (A): Jeg kunne for så vidt frafalle. Men det som går fram her, er at det tas et krafttak på det veterinære og plantesanitære området, og så står det at «rettsakten får ingen praktiske konsekvenser for Norge og krever ikke gjennomføring i norsk rett». Så blir det sagt i de sakkyndige merknader at rettsakten er «relevant og akseptabel». Det er vel slik å forstå at Norge synes det er greit at tiltak iverksettes i andre land, men at vi ikke ser behovet for bestemmelsene i Norge på det nåværende tidspunkt.

For å ta den litt koselige med villsvin, klassisk svinepest i Luxembourg, skjønner jeg at det er en pest som er i Luxembourg for tiden. Men problemstillingen omkring villsvin er jo også aktuell i Norge. Om vi ikke akkurat har den pesten, vil selvfølgelig, hvis noe sånt dukker opp i Norge, rettsakten være relevant.

Lederen: I og med at utenriksministeren er fra landkommunen Oppegård, bør han kunne svare på dette!

Utenriksminister Jan Petersen: Ja, vi føler absolutt de rurale dragene, men jeg vil bare minne lederen om at Oppegård er den eneste kommunen i denne regionen som ikke har et eneste dyr i dyretellingen! Jeg skal likevel prøve å vise nødvendig innsikt i saken.

Så vidt jeg husker, er formuleringene «relevant» og «akseptabel» og slikt noe, et uttrykk for det skjønnet at det ikke er noen nasjonale interesser fra norsk side som gjør at vi ikke skal kunne si ja til det. Men det er slik at den blir gjeldende for Norge. Fagmyndighetene har vurdert det slik at det ikke er noen norske interesser slik som vi hittil har definert dem, som anfektes av om vi putter det inn.

En annen ting er at for en del av disse vil det ikke oppstå veldig mange praktiske tilfeller, men det kan komme til å oppstå, og da vil i så fall rettsaktene være av betydning for oss. Men når man har fulgt disse over noen år, vil man se at svært mange av dem går inn i veldig geografisk spesifikke områder, og faren for at noe skulle komme hit opp, er relativt begrenset. Det er et faktisk spørsmål, det dreier seg ikke om en rettslig status.

Lederen: Er det flere som ber om ordet til rettsaktene? – Det er ikke tilfellet.

S a k n r . 2

Eventuelt

Lederen: Er det noen som ber om ordet. – Det er det ikke.

Møtet hevet kl. 11.20.